

Handläggare: Gunilla Söderlund
Telefon: 08-508 31 558

Till
Kulturnämnden

KuN 2012-05-10
Nr 13

Remissvar angående samråd om förslag till detaljplan för Riddaren 5, 6 och 18 i stadsdelen Östermalm, Dp 2009-23075-54

Förslag till beslut

- Avstyrka detaljplaneförslaget med hänvisning till den negativa påverkan på kulturhistoriskt värdefulla miljöer och bebyggelse som förslaget innebär.

Sammanfattning

Stadsbyggnadskontoret har upprättat ett detaljplaneförslag som innebär etablering av skola, kontorsarbetsplatser och bostäder inom rubricerade fastigheter. Ett genomförande av planförslaget förutsätter rivning av kulturhistoriskt värdefulla delar, omfattande ändring av interiörer och påbyggnad av två byggnader samt borttagande av biografen Astorias fasad mot gata. Kulturförvaltningen anser att det är möjligt att inrymma bostäder, kontor och skola inom kvarteret under förutsättning att hänsyn tas till kulturhistoriska värden. Kulturförvaltningen anser dock med hänvisning till den negativa påverkan på stadsbilden, kulturhistoriskt värdefulla miljöer och bebyggelse som förslaget innebär att detaljplaneförslaget bör avstyrkas i sin helhet.

Berit Svedberg
Kulturdirektör

Ann-Charlotte Backlund
Stadsantikvarie

Underlag för beslut

Samrådshandlingar med plankarta 2012-03-13, Planbeskrivning och Genomförandebeskrivning.

Stadsbildsstudie

Antikvarisk förundersökning av Riddaren 6 och 17.

Antikvarisk konsekvensbeskrivning har utgått då AIX Arkitekter meddelat att de inte kan ställa sej bakom det godtyckligt sammanfattande utdrag som bilagts ärendet (se bilaga).

UTLÅTANDE

Ärendet/Remissen

Ärendet har remitterats från stadsbyggnadskontoret till stadsmuseet för svar senast 4 maj. Remisstiden har förlängts i avvaktan på kulturnämndens behandling. Omedelbar justering.

Ärendets beredning

Ärendet har handlagts av stadsmuseets kulturmiljöenhet.

Bakgrund och syfte

Detaljplaneförslaget

Stadsbyggnadskontoret har upprättat ett detaljplaneförslag som innebär etablering av nya bostäder och kontorsarbetsplatser inom kvarteret Riddaren.

Ett genomförande av planförslaget förutsätter att gårdsflygeln inom Riddaren 6 rivs och ersätts med en större volym för skola och förskola samt rivning av gårdsflygel tillhörande blåklassad byggnad, Riddaren 18 (fd 17). Inom Riddaren 5 och 18 innebär förslaget rivning och återuppbyggnad av byggnadernas inre, för bostäder respektive kontor, emedan fasaderna bibehålls, förutom vad gäller biografen Astorias fasad som byggs om. De tillkommande volymerna inom Riddaren 5 och 18 föreslås höja sig tre våningar över befintliga byggnaders höjd.

Kulturhistoriska värden och förslagets konsekvenser

Riddaren 5 består av gatu- och gårdshus som uppfördes 1903-05 efter ritningar av Konrad Elméus. Gatuhuset byggdes som bostadsfastighet medan gårdshuset byggdes som skola, Sofie Almqvists samskola. Fastigheten har genomgått en rad förändringar och har markerats gul på klassificeringskartan, dock bevarar byggnaden sin ursprungliga karaktär och är av positiv betydelse för stadsbilden.

Byggnaden som idag inrymmer skola och kontor, föreslås byggas om till bostäder. Förslaget medger påbyggnad av gårdsflygeln med tre våningar samt ändring av fasad med tillägg av balkonger.

Riddaren 6 uppfördes 1870-71 som Lärarinneseminariet. Arkitekt var Gustav Sjöberg. Byggnaden har ett arkitekturhistoriskt värde som stilbildande med sin centrala ljushall omgiven av lärosalar. I en vinkelställd flygel ryms de stora salarna som samlingsal, gymnastiksal och bönesal. Uppförandet av ett seminarium för utbildning av lärarinnor blev en symbol för kvinnorörelsen och kvinnors rätt till utbildning och byggnaden har i och med detta ett samhällshistoriskt värde. Byggnaden är välbevarad såväl interiört som exteriört och har bedömts äga stort kulturhistoriskt värde, markerad grön på klassificeringskartan.

I Riddaren 6 planerar den judiska församlingen att samla sin verksamhet. Den befintliga skolbyggnaden mot Riddargatan renoveras och byggs om för att inrymma publika verksamheter, som Judiska Museet. En ny modern skolbyggnad föreslås uppföras på fastigheten, förslaget förutsätter att den befintliga gårdsflygeln rivs och ersätts med en ny, länkad skolbyggnad.

Riddaren 18 består av två byggnader, *Riddaren 18 (fd 17)* och *Riddaren 18*.

Riddaren 18 (fd 17) i korsningen Riddargatan/Nybrogatan är ett tidstypiskt tegelhus från 1912 uppfört i nationalromantisk stil. Byggnaden ritades av Cyrillus Johansson. Huset är välbevarat både exteriört och interiört med bland annat dekormåleri av Filip Månsson. Innergården har arkitektoniskt medvetet utformade fasader. Fastigheten har skyddsbestämmelsen Q i gällande detaljplan vilket innebär att åtgärd inte får vidtas som minskar husets kulturhistoriska värde. Byggnaden har ett synnerligen stort kulturhistoriskt värde, markerad blå på klassificeringskartan.

Enligt förslaget rivs gårdsflygeln och en nybyggnad på den avrivna delen av tomten kommer att införlivas med den nya kontorsdelen inom intilliggande Riddaren 18.

Riddaren 18, Nybrogatan 15, 17 uppfördes 1873 som bostadsfastighet efter ritningar av Julius Forsell. 1928 genomgick huset en ombyggnad och biografen Astoria inrymdes. 1960 byggdes huset på en våning mot gata. Byggnaden har ett positivt värde för stadsbilden, markerat gult på klassificeringskartan. Biografen Astoria har bedömts äga ett större kulturhistoriskt egenvärde som en bevaransvärd årsring. Biograferna som uppfördes i filmens barndom inrymdes ofta i äldre

byggnader. Inredningarna var påkostade och skärmtaken annonserade den nya verksamheten i gatubilden.

Föreliggande förslag till detaljplan medger rivning av interiören samt påbyggnad med tre våningars glastak samt rivning av biografen Astoria. Bakom den kvarvarande fasaden avses uppförande av en ny kontorsbyggnad.

Förvaltningens synpunkter

Kulturförvaltningen anser det möjligt att inrymma bostäder i Riddaren 5 under förutsättning att ändringen anpassas efter byggnadens ursprungliga karaktär. Omdaning av fasaden är ovarsam och bör anpassas bättre till stenstadens äldre bebyggelse och inte förses med balkonger. Föreliggande förslag innebär också en alltför stor exploatering. Påbyggnaden i tre våningar höjer sig över frontespisen, en byggnadsdetalj som i den här typen av arkitektur markerar att taket tar vid. Påbyggnaden kommer även att bli väl synlig från Nybrogatan.

Kulturförvaltningen anser vidare att det är möjligt att uppföra en ny skolbyggnad på gården inom Riddaren 6, dock inte på bekostnad av den ursprungliga gårdsflygeln. Förvaltningen avstyrker rivning av skolans flygel med hänvisning till byggnadens stora kulturhistoriska-, arkitekturhistoriska- och samhällshistoriska värden.

Riddaren 18 (fd 17) har synnerligen stort kulturhistoriskt värde med välbevarad fasad såväl mot gård som mot gata. Enligt förslaget rivs gårdsflygeln och en nybyggnad kommer att införlivas med den nya kontorsdelen inom Riddaren 18. Kulturförvaltningen avstyrker rivning av gårdsflygeln med hänvisning till husets stora kulturhistoriska värden och till skyddsbestämmelse i gällande plan. Övriga åtgärder i fastigheten skall anpassas efter AIX antikvariska förundersökning i ograverat skick som upprättats i samband med detaljplanarbetet.

Föreliggande förslag till detaljplan beträffande Riddaren 18 medger rivning av interiören samt påbyggnad med tre våningars glastak samt rivning av biografen Astoria. Det finns få biografier kvar från denna tid och det vore ur kulturhistorisk synvinkel positivt om Astoria med skärmtak och även interiörer kunde bevaras. Kulturförvaltningen lämnar inga synpunkter på ändrad planlösning av kontorsdelarna inom befintlig byggnad. Förvaltningen avstyrker dock påbyggnad. En påbyggnad i tre våningar med glastak kommer att bli väl synlig i stadsbilden och utgöra ett påtagligt och främmande inslag i stadsbilden. Stadsbildsstudien hörande till planärendet redovisar tyvärr inte hur ljusutsläppet påverkar stadsbilden kvällstid.

De kvarvarande delarna av Riddaren 6 och 18 (fd 17) har behäftats med skyddsbestämmelse q som endast skyddar exteriören. Fler skyddsbestämmelser bör formuleras som även skyddar de kulturhistoriskt värdefulla interiörerna som utpekats i de antikvariska förundersökningarna.

Att förvalta Stockholms kulturhistoriska värden är en central del i planeringen för stadens utveckling. Promenadstaden – ÖP 2010 ger vägledning för hur Stockholms karaktärsdrag, historiska värden och skönhet ska bevaras och utvecklas. Här framhålls att ny bebyggelse ska infogas med omsorg om stadslandskapets helhetsverkan samt att man ska bevara och förnya karaktärsskapande bebyggelse varsamt.

Kulturförvaltningen bedömer med hänvisning till den negativa påverkan på stadsbilden, kulturhistoriskt värdefulla bebyggelse och miljöer som förslaget innebär att detaljplaneförslaget bör avstyrkas i sin helhet.

Bilagor

Plankarta samt illustrationer och bilder (4 sidor)

Skrivelse från AIX Arkitekter angående den antikvariska konsekvensbeskrivningen